

РЕФЕРЕНДУМ ЯК ФОРМА ДЕМОКРАТІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено та описано референдуму як форми демократії.

Ключові слова: референдум, демократія, форми демократії.

Abstract

The article explores and describes the referendum as a form of democracy.

Keywords: referendum, democracy, forms of democracy.

Вступ

За останні роки в політико-правовій системі України відбулися глибокі трансформаційні процеси, що зумовлює необхідність пошуку нових правових підходів під час норм проектування вітчизняного законодавства про всеукраїнський референдум, правозастосовна практика якого не повною мірою відповідає сучасним європейським стандартам. У ч. 1 ст. 5 Конституції України закріплено: «... носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ», відповідно, встановлено його статус пріоритетного суб'єкта влади, який реалізує свою правосуб'єктність на «владу безпосередньо» [1].

Проте відсутність відповідного законодавства унеможлиблює реалізувати права громадян на національну правотворчість через проведення всеукраїнського референдуму для вирішення нагальних проблем суспільного і державного життя, що, по суті, нівелює принципи зазначеної норми щодо суверена влади, яким є народ. У цьому сенсі актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вивчення історичного розвитку інституту референдуму та його ролі в суспільстві, співвідношення термінів «референдум» і «плебісцит» та практичного застосування досвіду демократичних держав у цій сфері діяльності.[2]

Результат дослідження

Законодавче закріплення референдуму почалося вже на ранніх стадіях становлення громадянського суспільства і наприкінці XIX — на початку XX ст. під впливом всенародних опитувань у конституціях окремих західноєвропейських країн з'явилися законодавчі норми, що передбачали можливість звернення до народу при вирішенні не тільки внутрішніх, а й окремих зовнішньополітичних питань. Після Другої світової війни практика використання референдуму в політичному житті і правотворчій діяльності західних країн набула подальшого розвитку і вдосконалення.

В умовах трансформації політико-правової системи України посилюється інтерес значної частини громадянського суспільства до конкретних виявів прямої демократії. Згідно зі ст. 69 Конституції України «народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії» [1]. Тобто в цій конституційній нормі закріплено обидві основоположні форми прямого народовладдя – вибори і референдум, які ґрунтуються на реалізації громадянами України свого права голосу, який є загальним, рівним і таким, що здійснюється шляхом таємного голосування. При цьому слід зазначити, що не можна змішувати або ототожнювати термін «вибори» з терміном «референдум», тому що їхня відмінність полягає в об'єкті волевиявлення: на відміну від виборів голосування, на референдумі виражає відношення виборців не до будь-якої особи, а до

остаточного вирішення щодо змісту Конституції, прийняття законів та інших найважливіших питань внутрішньополітичного чи зовнішньополітичного значення. [3]

Перший всеукраїнський референдум було проведено 1991 року — загальнонаціональний референдум на території колишньої УРСР щодо проголошення незалежності України. Відбувся 1 грудня 1991 року. На референдум було винесено одне питання: «Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?», що призвело до завершення процесу українського державотворення.[4]

Висновки

Таким чином, узагальнюючи результати, можна стверджувати що референдум буде ефективним лише за підтримки широкими верствами населення, яке матиме чітко виражену соціальну мету, якщо громадська думка не буде дезорієнтована псевдodemократичними гаслами і закликами і, нарешті, якщо будуть створені всі необхідні організаційно-технічні й інші умови для підготовки і проведення всенародних опитувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кириченко В., Соколенко Ю. Юридичний вісник, 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/15857>
2. Дашковська О. Референдум як інститут безпосередньої демократії: досвід зарубіжних країн. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5684/1/Dashkovska_235.pdf
3. Результат та історичне значення Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vvadm.gov.ua/press-tsentr/novyny/item/4654-rezultaty-ta-istorychnoznachennia-vseukrainskoho-referendumu-1-hrudnia-1991-r>
4. Референдум як інструмент прямої демократії: міжнародний досвід і корисні уроки для України. Центр дослідження соціальних комунікаційних НБУВ СІАЗ НЮБ ФПУ [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4373:referendum-yak-instrument-pryamoji-demokratiji-mizhnarodnij-dosvid-i-korisni-uroki-dlya-ukrajini&catid=71&Itemid=382
5. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проекту Закону України "Про місцевий референдум" [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/GI00311A?an=2>

Савчук Дмитро Анатолійович – студент групи ІКІ-186, факультет Інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця, dima.savchuk.011@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Savchuk Dmytro - student of group ІКЕ-18b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, dima.savchuk.011@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valerii** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com